

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 23.12.2005
COM(2005) 702 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM UN
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

**Mazo un vidējo uzņēmumu nodokļu šķēršļu pārvarēšana iekšējā tirgū – Mītnes valsts
nodokļa iespējamās izmēģinājuma programmas izklāsts**

{SEC(2005)1785}

SATURS

1.	Ievads	3
1.1.	Paziņojuma mērķis	3
1.2.	Komisijas iepriekšējās darbības MVU fiskālās situācijas uzlabošanai.....	3
2.	Vajadzība uzlabot mazo un vidējo uzņēmumu fiskālo pozīciju iekšējā tirgū.....	4
2.1.	Uzņēmumu nodokļu šķēršļi iekšējā tirgū un to saistība ar MVU	4
2.2.	Secinājums un vajadzība rīkoties ES līmenī	7
3.	Mītnes valsts nodokļi kā daudzsološa pieeja mazo un vidējo uzņēmumu nodokļu šķēršļu pārvarēšanai	8
3.1.	Pamata pieeja un piemērotība MVU	8
3.2.	Idejas attīstība līdz šim.....	9
4.	Secinājums un izklāsts	11
	PIELIKUMS.....	13
	Apraksts varbūtējai izmēģinājuma sistēmai, saskaņā ar kuru mazo un vidējo uzņēmumu nodokļus aprēķina, piemērojot mītnes valsts noteikumus.....	13

1. IEVADS

1.1. Paziņojuma mērķis

Lai sasniegtu Lisabonas mērķus, vajadzīga rīcība nodokļu jomā.

Komisijas Paziņojums COM(2005)24 pavasara Eiropadomei un jo īpaši tā pavaddokuments SEC(2005)192, Lisabonas rīcības plāns, ir devuši jaunu impulsu Lisabonas mērķu sasniegšanā, tostarp attiecībā uz nodokļiem. Šajā kontekstā Eiropadomes prezidentūras 2005. gada 23. marta secinājumi atkārtoti izceļ mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) būtisko nozīmi un prasa stratēģiskas iniciatīvas par labu MVU¹

Tā jo īpaši vajadzīga mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

Pamata problēma ir tā, ka, lai arī MVU ir primāra nozīme Eiropas Savienības ekonomiskajā attīstībā, MVU dalība iekšējā tirgū ir būtiski zemāka nekā lielāko uzņēmumu dalība, jo īpaši fiskālu iemeslu dēļ. Tā rezultātā ekonomiskie resursi netiek izmantoti lietderīgi, un līdz ar to zūd ekonomiskās izaugsmes un darbavietu radīšanas potenciāls, kam jāveicina atjaunotā Lisabonas mērķa sasniegšanu. Piemērotu rīcību, lai veicinātu MVU pārrobežu ekspansiju, attiecīgi prasa uzņēmumu un uzņēmējdarbības, un jo īpaši MVU daudzgadīgā programma (2001-2005)² un Komisijas rīcības plāns: Eiropas uzņēmējdarbības darba kārtība³. Turklāt neseno Komisijas paziņojumā par nodokļu un muitas politikas ietekmi uz Lisabonas stratēģiju un Paziņojumā par modernu MVU politiku izaugsmei un nodarbinātībai⁴ norādīta vajadzība pēc piemērotas nodokļu struktūras MVU un minēta mītnes valsts nodokļu iniciatīva.

“Mītnes valsts nodokļi” ir iespēja, ko vērts izpētīt.

Šī Paziņojuma mērķis, pirmkārt, ir noteikt konkrētas uzņēmumu nodokļu problēmas, ar kurām saskaras MVU, kas ir aktīvi vairāk nekā vienā dalībvalstī, un izmeklēt, kā šīs problēmas ietekmē iekšējā tirgus darbību, un otrkārt, pamatojoties uz pēdējo gadu laikā paveikto un Komisijas šī brīža uzņēmumu nodokļu stratēģiju, sniegt praktiski dzīvotspējīgu iespējamo risinājumu, kura pamatā ir tā dēvētā “mītnes valsts nodokļu” pieeja. Pēc Komisijas uzskatiem, šo koncepciju ieinteresētās dalībvalstis un uzņēmumi var noderīgi pārbaudīt izmēģinājuma programmā. Kā parādīts pievienotajā Ietekmes novērtējumā iespējamais vispārējais ekonomiskais ieguvums ir būtisks.

1.2. Komisijas iepriekšējās darbības MVU fiskālās situācijas uzlabošanai

Komisijas līdzšinējās darbības koncentrējās uz uzņēmumu īpašnieku maiņu

Līdz šim Komisija MVU fiskālās situācijas uzlabošanā ir koncentrējusies uz pārrobežu problēmām, kas ir saistītas ar citiem nodokļiem nekā uzņēmumu nodokļi. Jo īpaši īpašumtiesību nodošana attiecībā uz MVU, kas bieži ir ģimenes uzņēmumi, rada virkni ar nodokļiem saistītu problēmu, kas bieži ir sarežģītākas un apgrūtinātākas nekā lielu, publiski kotētu uzņēmumu problēmas. Naudas plūsmu

¹ Briseles Eiropadomes Prezidentūras 2005. g. 22. un 23. marta secinājumi, piem., 25. punkts.

² Padomes 2000. gada 20. decembra Lēmums 2000/819/EK

³ 11.02.2004. Paziņojums KOM(2004)70

⁴ 25.10.2005. Paziņojums KOM(2005)532 un 10.11.2005. KOM (2005)551

... ietekmējoši dāvinājumu un mantojuma nodokļi šajā ziņā ir labs piemērs. Komisija ir atkārtoti vērsusi uzmanību uz šiem jautājumiem un sniegusi ieteikumus attiecībā uz nodokļu problēmām, kas saistītas ar mazo un vidējo uzņēmumu īpašnieku maiņu⁵, un Paziņojumu par vispārēju nodokļu vides uzlabošanu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem⁶. Vairums ieteikumu attiecas uz nodokļu problēmām saistībā ar individuālo komersantu un personālsabiedrību tiesisko statusu, jo īpaši MVU pēctecību.

... un šī brīža centieni līdz šim koncentrējas uz pievienotās vērtības nodokli.

Turklāt šobrīd tiek īstenoti dažādi pasākumi, lai risinātu specifiskas problēmas, ar kurām MVU saskaras pievienotās vērtības nodokļa jomā. Jo īpaši Komisijas iniciatīva attiecībā uz “vienas iestādes sistēmu” īpaši sekmēs MVU darbību attīstību iekšējā tirgū, jo tie savas PVN saistības varēs nokārtot vienā reģistrācijas iestādē. Tādēļ priekš MVU uzņēmumu nodokļi joprojām ir viena no lielākajām iekšējā tirgus nodokļu problēmām, kas līdz šim netiek pienācīgi risināta ES līmenī. Turklāt progresam šajā jomā un MVU labvēlīgiem nodokļiem citās jomās būtu savstarpēja mijiedarbība.

2. VAJADZĪBA UZLABOT MAZO UN VIDĒJO UZŅĒMUMU FISKĀLO POZĪCIJU IEKŠĒJĀ TIRGŪ

2.1. Uzņēmumu nodokļu šķēršļi iekšējā tirgū un to saistība ar MVU

Uzņēmumi iekšējā tirgū saskaras ar dažādiem nodokļu šķēršļiem...

Komisijas dienestu neseno veiktā analīze un izpēte⁷, ko pēc tam apstiprinājuši neatkarīgi zinātniskās pētniecības institūti⁸, atklāj, ka uzņēmumu pārrobežu saimnieciskās darbības ES nopietni kavē dažādi uzņēmumu nodokļu šķēršļi. Principā tie attiecas uz trūkumiem ES spēkā esošajā nodokļu likumdošanā un tās piemērošanā dažās dalībvalstīs, to, ka principā nav iespējams panākt meitas uzņēmumu zaudējumu atlīdzināšanu pāri robežām; tie attiecas uz nodokļu problēmām saistībā ar pārstrukturēšanas darbībām pāri robežām, to, kā piemēro līgumus par nodokļu dubulto uzlikšanu, kā arī uz jautājumiem, kas saistīti ar īpašumtiesību nodošanas izmaksām. Līdz ar to augstāks vai papildu nodokļu slogs, kā arī dubulta nodokļu uzlikšana (ekonomiska) un augstās izmaksas, lai panāktu atbilstību, kas izriet no šiem dažādajiem elementiem, attur no pārrobežu saimnieciskās darbības iekšējā tirgū .

... kuru relatīvā nozīme Ņemot vērā progresu daudzās citās politikas jomās, kur veikti saskaņošanas vai savstarpējas atzīšanas pasākumi, nodokļu šķēršļu relatīvā

⁵ Komisijas 1994. gada 25. maija Ieteikums par mazo un vidējo uzņēmumu aplikšanu ar nodokļiem, OV L 177,1.-19. lpp.; Komisijas 1994. gada 7. decembra Ieteikums par mazo un vidējo uzņēmumu īpašnieku maiņu, OV L 385, 14.-17. lpp.; Paziņojums par Komisijas 1994. gada 7. decembra ieteikumu par mazo un vidējo uzņēmumu īpašnieku maiņu, OV C 400, 1.-9. lpp.

⁶ Komisijas Paziņojums Padomei un Parlamentam par nodokļu vides uzlabošanu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, KOM(94)206, OV C187, 5-10. lpp.

⁷ Komisijas personāla darba dokuments „Uzņēmumu taksācija iekšējā tirgū” [SEC(2001)1681]

⁸ skatīt, piemēram: Eiropas Politikas pētījumu centrs „ES uzņēmumu ienākumu nodokļa reforma”, 2001. gada novembra ziņojums, un „ES uzņēmums bez ES nodokļa? Uzņēmumu nodokļu rīcības plāns Lisabonas procesa virzībā uz priekšu”, 2002. gada aprīļa ziņojums, abi ar tālākām norādēm.

*pastāvīgi
pieaug.*

nozīme pēdējos gados ir pieaugusi un tagad ir viena no lielākajām problēmām iekšējā tirgus pilnīgā izveidē un ekonomiskā potenciāla pilnīgā izmantošanā. Tādēļ Komisija šobrīd īsteno “divu ceļu stratēģiju”, kurā ietverti gan īstermiņa pasākumi, kuru mērķis ir risināt šķēršļus, kas raksturīgi pārrobežu saimnieciskām darbībām iekšējā tirgū, gan visaptveroši risinājumi ilgākam laikposmam.⁹ Daudzās jomās ar šo stratēģiju jau ir panākts taustāms progress. Sekmīgi noris arī tehniskais darbs, sagatavojot kopēju konsolidētu uzņēmumu nodokļu bāzi, kura, cerams, vidēji ilgā laikposmā dos sistemātisku “risinājumu” (galvenokārt) lielāko uzņēmumu problēmām ar uzņēmumu ienākuma nodokli iekšējā tirgū.¹⁰ Tomēr līdz šim nav izvirzīts neviens sistemātisks pretlīdzeklis ar uzņēmumu ienākuma nodokli saistītajām problēmām, ar kurām saskaras MVU, kas darbojas vairāk nekā vienā dalībvalstī.

*Mazos un
vidējos
uzņēmumus šie
šķēršļi ietekmē
īpaši smagi...*

Šāds pretlīdzeklis tomēr ir vajadzīgs. Iepriekšminētajā Komisijas dienestu veiktajā analīzē īpaša uzmanība bija pievērsta MVU specifiskajai situācijai.¹¹ Tika konstatēts, ka kopumā nodokļu šķēršļi pārrobežu saimnieciskām darbībām MVU un lielākiem uzņēmumiem ir identiski. Tomēr daudziem šķēršļiem ir lielāka ietekme uz MVU, jo tiem, vienkārši tāpēc, ka tie ir mazāki, ir mazāk ekonomisko un personāla resursu un tiem mazāk pieejamas speciālas zināšanas par nodokļiem. Tas, ka šie uzņēmumi ir mazi, tādējādi mazina iespēju izvairīties no konkrētiem nodokļu šķēršļiem. Nodokļu šķēršļu nelabvēlīgo ietekmi uz MVU dalību iekšējā tirgū apstiprina arī vairāki apsekojumi. Piemēram, ieinteresēto pušu atbildēs “Aptaujā par uzņēmumu ienākuma nodokli kā barjeru mazo un vidējo uzņēmumu darbības paplašināšanai ES”, kuru 2004. gada jūlijā publicējuši Komisijas dienesti, cita starpā atklājās, ka apmēram viena trešdaļa ES MVU uzskata, ka uzņēmuma nodokļi ir būtisks šķērslis darbības paplašināšanai pāri robežām.¹²

*... jo īpaši
attiecībā uz
atbilstības
izmaksām...*

Turklāt tika skaidri noteikts, ka papildus pastāv vēl divas jomas, kuras MVU ir īpaši nozīmīgas.¹³ Pirmkārt, MVU ir īpašas grūtības segt atbilstības izmaksas, kuras rada vajadzība darboties 25 dažādās nodokļu sistēmās. Šim konstatējumam ir spēcīgs nodokļu speciālistu un MVU intereses pārstāvošo uzņēmēju apvienību atbalsts¹⁴. Pēc UEAPME (Amatniecības, mazo un vidējo uzņēmumu Eiropas asociācijas) datiem,

⁹ Sīkākai informācijai skatīt Komisijas Paziņojumus “Uz iekšējo tirgu bez nodokļu šķēršļiem. Stratēģija, kā nodrošināt uzņēmumiem konsolidētu uzņēmuma ienākumu nodokļa bāzi to ES mēroga darbībām” [KOM(2001)582] un “Iekšējais tirgus bez nodokļu šķēršļiem uzņēmumiem – panāktais, šībrīža ierosmes un uzdevumi nākotnē” [KOM(2003)726]

¹⁰ Precīzāka informācija par šo darbu pieejama šajā tīkla vietnē:

http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/company_tax/common_tax_base/index_en.htm

¹¹ Pētījuma III daļas 8. nodaļa, un IV daļas B sadaļas 11. nodaļa [SEC(2001)1682]

¹² Papildu informāciju par aptauju un atbildēm skatīt

http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/company_tax/home_state_taxation/index_en.htm

¹³ Šim Komisijas secinājumam atbalsts rodams arī specializētajā literatūrā, skatīt, piemēram: Chittenden F., Michaelas N. & Poutziouris P. (2000.) *Small Business Taxation: An Agenda for Growth*, Executive Development Centre, Manchester Business School and NatWest Bank PLC, 2. lpp.

¹⁴ Skatīt, piemēram, uz Komisijas 2003. gadā veikto apspriedi dotās atbildes un aptauju, kas veikta 2004. gadā (7. nod.), abas ir pieejamas šajā tīkla vietnē:

http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/company_tax/home_state_taxation/index_en.htm

“mazajiem uzņēmumiem ar nodokļiem saistītās atbilstības izmaksas ir līdz 100 reižu lielākas nekā lielajiem uzņēmumiem”¹⁵. Šai parādībai ir arī attiecīgi zinātniski un kvantitatīvi pierādījumi. Papildus pieejamajiem vispārīgajiem pētījumiem, kas liecina, ka atbilstības izmaksas samazinās, pieaugot uzņēmuma apjomam, tādējādi uzliekot MVU neproporcionāli¹⁶ vai pat pārmērīgi lielu slogu salīdzinājumā ar lielākiem uzņēmumiem,¹⁷ Eiropas nodokļu apsekojums¹⁸, kuru īstenoja Komisijas Eiropas uzņēmējdarbības valde, apstiprina, cik nozīmīgs mazajiem un vidējiem uzņēmumiem ir jautājums par atbilstības izmaksām, kas saistītas ar nodokļiem. Tiek lēsts, ka atbilstības izmaksas uzņēmumu nodokļu jomā maziem uzņēmumiem salīdzinājumā ar lielākiem ir piecreiz augstākas. Tādējādi šīs izmaksas MVU ir nozīmīgas sakarā ar to, ka to lielums ir salīdzinoši mazāks, un tās attur daudzus šādus uzņēmumus no darbības paplašināšanas pāri robežām.

*... un
problēmām
saistībā ar
zaudējumu
pārrobežu
atlīdzināšanu.*

Otrkārt, specifisks nodokļu šķērslis, kas kavē pārrobežu saimnieciskas darbības iekšējā tirgū, ir tas, ka zaudējumi netiek atlīdzināti pāri robežām; tas tika atzīts par lielāko šķērslī mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Bieži, sākot darbību citā valstī, rodas zaudējumi, t.i., tieši tad, kad darbības vēl veic mazāks uzņēmums. Lielāki uzņēmumi parasti ir labākā situācijā un izmanto nodokļu plānošanas stratēģijas, tādējādi būtiski mazinot pārrobežu zaudējumus. MVU rīcībā parasti nav šādu optimizācijas iespēju. Turklāt, ņemot vērā šo uzņēmumu kapitāla bāzi, kas parasti ir nav liela, maziem uzņēmumiem ir īpaši svarīgi kompensēt zaudējumus.

*MVU izjusto
pārrobežu
nodokļu šķēršļu
ietekmi bieži
saasina
labvēlīgie
noteikumi
vietējā līmenī.*

Iekšzemē vairums dalībvalstu piemēro īpašu nodokļu režīmu (fiskālus stimulus vai nodokļu atvieglojumus) pašnodarbinātajiem un MVU.¹⁹ Šis režīms, kas parasti nav pielāgots pārrobežu saimnieciskām darbībām un ar tām saistītiem nodokļu jautājumiem, pirmkārt skar nodokļu bāzes noteikšanu, vienotas likmes režīmu un citas vienkāršotas peļņas noteikšanas metodes. Dažas dalībvalstis piešķir arī īpašas zemākas likmes. Kopā šie divi faktori – pārrobežu šķēršļu īpašā ietekme uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un atvieglojumi valsts nodokļu problēmu risināšanai – var pat pacelt latīņu tiem MVU, kas vēlas sākt pārrobežu darbību.

¹⁵ 2004. g. 11. jūnija preses paziņojums.

¹⁶ Skatīt, piemēram: Cressy, R. (2000.) *Tax, Assistance, Compliance & the Performance of the Smaller Business, A Research Report to the Federation of Small Businesses*; un Chittenden F., Michaelas N. & Poutziouris P. (2000.) *Small Business Taxation: An Agenda for Growth*, Executive Development Centre, Manchester Business School and NatWest Bank PLC

¹⁷ Skatīt Komisijas dienestu pētījuma [SEC(2001)1681] 2. pielikumu ar turpmākām atsaucēm.

¹⁸ Komisijas personāla darba dokuments SEC(2004)1128. Tajā jo īpaši tika secināts, ka MVU atbilstības izmaksas attiecībā pret pārdoto produkciju ir augstākas nekā lielajiem uzņēmumiem. Turklāt tika noteikts, ka pārrobežu darbības rezultātā pieaug uzņēmumu atbilstības izmaksas. Pamatojoties uz veikto ekonomisko analīzi, tika pierādīts, ka uzņēmumiem, kuriem ir vismaz viens meitas uzņēmums citā ES valstī, ir augstākas atbilstības izmaksas nekā uzņēmumam, kuram nav meitas uzņēmumu citā dalībvalstī, un ka šīs izmaksas palielinās, pieaugot meitas uzņēmumu skaitam ārzemēs.

¹⁹ Plašākam pārskatam un novērtējumam skatīt, piemēram, EDSO Zinātnes, tehnoloģiju un rūpniecības Direktora darba dokumentu 2002/9 “Nodokļi, MVU un uzņēmējdarbība”, autoru kolektīvs *Duanjie Chen; Frank C. Lee un Jack Mintz*.

2.2. Secinājums un vajadzība rīkoties ES līmenī

Uzņēmumu nodokļu šķēršļi ir viens no iemesliem, kādēļ MVU dalība iekšējā tirgū ir nepietiekama.

Statistika liecina, ka viens no iemesliem²⁰, kāpēc MVU dalība iekšējā tirgū bijusi relatīvi zema, ir uzņēmumu nodokļu šķēršļu sekas un to mijiedarbība ar citiem faktoriem, - tādiem, kas ir saistīti ar nodokļiem, un tādiem, kas nav saistīti ar nodokļiem. Citiem vārdiem, MVU bieži atturas no pārrobežu tirdzniecības un ieguldījumiem, jo tos kavē ar nodokļiem saistītas problēmas vai tie dod priekšroku tikai iekšzemes darījumiem, pat ja tie ekonomiskā ziņā ir mazāk ienesīgi. Ja MVU tomēr izvērsē darbību citās dalībvalstīs, tiem pastāvīgi ir jāreķinās ar augstākām atbilstības un finanšu izmaksām nekā lielākiem uzņēmumiem, un tādēļ tie ir pakļauti lielākam bankrota riskam (visa uzņēmuma un/vai jaunizveidotās ārzemju nodaļas bankrota riskam).

Šķēršļiem ir negatīva ietekme un tiem ir plašāks mērogs nekā nodokļu problēmai vienai pašai.

Nodokļu šķēršļiem, kas kavē MVU dalību iekšējā tirgū, ir arī cita veida negatīvas ietekme. Piemēram, problēmas kompensēt zaudējumus, kas radušies jauniem uzņēmumiem, kas sāk darbību citās dalībvalstīs, ne tikai attur uzņēmumus no nodaļu izveides ārzemēs, bet šīs problēmas arī ierobežo uzņēmuma pieeju finansēm būtiskā uzņēmuma attīstības posmā; uzņēmumi bieži ir pakļauti piedāvājuma puses ierobežojumiem, kurus nosaka bankas un citas finanšu iestādes, kas nevēlas riskēt, piešķirot finanšu līdzekļus (jo īpaši attiecībā uz tiem jaundibinātajiem uzņēmumiem, kuru attīstība balstās uz tehnoloģijām). Tam ir negatīva ietekme uz apstākļiem, kādi ir MVU izdzīvošanai un darbības paplašināšanai pāri robežām plašākā mērogā.

Tas dažādos veidos ietekmē Lisabonas mērķa sasniegšanu.

Ņemot vērā MVU nozīmi kā galvenajam ekonomiskās izaugsmes virzītājam, to nevēlēšanās piedalīties iekšējā tirgū un zemais izdzīvojušo uzņēmumu procents ne tikai dārgi izmaksā pašiem uzņēmumiem, bet arī kopumā nelabvēlīgi ietekmē tautsaimniecības ražīgumu un jaunu darbavietu radīšanu, kas ir svarīga, lai panāktu un noturētu zemu bezdarba līmeni vai gūtu nodokļu ieņēmumus valsts dienestu uzturēšanai. Abi šie faktori ir būtiski, lai sasniegtu Lisabonas Padomes secinājumos minēto galamērķi – sociālo kohēziju.

Tādēļ ir jārīkojas, lai atrisinātu MVU nodokļu šķēršļus.

Lai izmantotu pilnu iekšējā tirgus ekonomisko potenciālu un sekmētu augstākus izaugsmes un nodarbinātības rādītājus, jāveicina MVU ieguldījumi un darbības paplašināšana citās dalībvalstīs, atceļot attiecīgos uzņēmumu nodokļu šķēršļus vai vismaz mīkstinot to sekas. Tas ir turpmāk apskatītās izmēģinājuma programmas politiskais pamatmērķis. Rīcības mērķis ir likvidēt MVU izjustās nodokļu nepilnības, kas raksturīgas pārrobežu saimnieciskām darbībām, lai šīs darbības iekšējā tirgū var veikt tāpat vai vismaz kopumā salīdzināmi ar savu valstu tirgiem.

Jāizvairās no

Šī mērķa sasniegšanai ir vairāki nosacījumi. Jebkurš pasākums, ko veic,

²⁰

Precīzākai informācijai skatīt pievienoto ietekmes novērtējumu.

*nepiemērotas
blakus
iedarbības.*

lai sasniegtu šo mērķi, tajā pašā laikā tomēr nedrīkst būt par iemeslu būtiskam dalībvalstu nodokļu ieņēmumu kritumam, radīt jaunas iespējas izdarīt nodokļu samaksas pārkāpumus vai izvairīties no nodokļu maksāšanas un/vai mazināt nodokļu administrāciju spēju pārraudzīt MVU. Visi šie faktori negatīvi ietekmētu vispārēju ekonomisku guvumu, kas ir pasākuma sākotnējais nolūks. Tas jāņem vērā izmēģinājuma programmas izstrādē.

3. MĪTNES VALSTS NODOKĻI KĀ DAUDZSOLOŠA PIEEJA MAZO UN VIDĒJO UZŅĒMUMU NODOKĻU ŠĶĒRŠĻU PĀRVARĒŠANAI

3.1. Pamata pieeja un piemērotība MVU

*Ar "mītnes
valsts
nodokļiem"
iekšējā tirgū
piemēro
savstarpējās
atzīšanas pieeju
uzņēmumu
taksācijai.*

Koncepcija par "nodokļiem saskaņā ar mītnes valsts noteikumiem" izriet no idejas par nodokļu noteikumu brīvprātīgu savstarpēju atzīšanu. Šajā koncepcijā peļņu uzņēmumu grupai, kura darbojas vairāk nekā vienā dalībvalstī, aprēķina tikai pēc vienas uzņēmumu nodokļu sistēmas noteikumiem, t.i., pēc tās sistēmas noteikumiem, kas pastāv mātes uzņēmuma vai galvenās mītnes valstī ("vadošais uzņēmums"). MVU, kas vēlas dibināt meitas uzņēmumu vai pastāvīgu nodaļu citā dalībvalstī, tādējādi drīkstētu izmantot tikai tos nodokļu noteikumus, kuri tam jau ir zināmi. Katra dalībvalsts ar nodokļiem apliktu šīs uzņēmumu grupas saimnieciskās darbības peļņas daļu, kas gūta attiecīgajā valstī, pēc uzņēmumu nodokļa likmes, ko tā pati ir noteikusi. Šo daļu nosaka, izmantojot sadalījuma formulu. Netiek veikti noteikumu saskaņošanas pasākumi. Mītnes valsts nodokļi tādēļ saglabā katras dalībvalsts spēju gūt ieņēmumus no uzņēmumu aplikšanas ar nodokļiem.

*Tā tiktu
risinātas MVU
galvenās
nodokļu
problēmas ...*

Pēc Komisijas domām, mītnes valsts nodokļu projekts, šķiet, ir daudzsološs veids, kā pārvarēt iepriekšminētās nodokļu problēmas, kas visvairāk kavē MVU, kad tie paplašina savu darbību pāri robežām, jo īpaši samazinot atbilstības izmaksas un risinot zaudējumu pārrobežu atlīdzināšanas problēmu. Tajā pašā laikā, tomēr, ņemot vērā mītnes valsts nodokļu iespējamo ietekmi, ja tos piemēros visiem ES uzņēmumiem, pastāv šaubas, vai tos var uzskatīt par piemērotāko pieeju uzņēmuma nodokļiem iekšējā tirgū. Tādēļ koncepcija pārdomāti jāpārbauda izmēģinājuma programmā, kurā var piedalīties ieinteresētie MVU un dalībvalstis, kurās piemēro salīdzināmas nodokļu bāzes. Pievienotajā pielikumā nedaudz precīzāk aprakstīts, kā to tehniski veikt, taču skaidrs, ka precīzu izmēģinājuma programmas varbūtējo darbību būtu jānosaka ieinteresētajām dalībvalstīm, ņemot vērā to tiesību aktu nosacījumus. Tomēr Komisija ir gatava sniegt šim darbam tehnisko atbalstu, kuru varētu virzīt arī caur FISCALIS programmu²¹.

... un tādēļ to ir Izmēģinājuma programmas pamatdoma ir pārbaudīt, cik lielā mērā

²¹ Eiropas parlamenta un Padomes 2002. gada 3.decembra Lēmums Nr. 2235/2002/EK, ar kuru pieņem Kopienas programmu taksācijas sistēmu darbības uzlabošanai iekšējā tirgū (*Fiscalis* programma 2003.-2007.); OV L 341, 17/12/2002, 1.-5. lpp.

vērts pārbaudīt
izmēģinājuma
programmā.

MVU varētu būt ieinteresēti, lai nodokļi tiktu iekasēti saskaņā ar mītnes valsts noteikumiem, kā arī šīs koncepcijas ekonomiskās priekšrocības, ko varētu gūt ES, vienlaikus ierobežojot administratīvās izmaksas un iespējamās dalībvalstu ieņēmumiem pastāvošos riskus. Tādējādi izmēģinājuma programmu dalībvalstis varētu ieviest, slēdzot atbilstošas īpaši pielāgotas vienošanās ar citām dalībvalstīm. Atkarībā no situācijas pastāv dažādas iespējas, piemēram, slēdzot divpusējus vai, labāk, daudzpusējus nolīgumus, ar kuriem uz laiku papildina šī brīža līgumus par nodokļu dubulto uzlikšanu vai daudzpusējas konvencijas, vai šim nolūkam slēdz jaunu daudzpusēju konvenciju. Atbilstoši ieteikumi doti arī iespējamās izmēģinājuma programmas izklāstā šī dokumenta pielikumā.

3.2. Idejas attīstība līdz šim

“Mītnes valsts
nodokļi” ir
pilnīgi
izstrādāta
konceptija, kas
gadu gaitā ir
uzlabota.

Ideja par izmēģinājuma programmas projektu pakāpeniski izveidojusies pēdējos četros gados, sākot ar tās autoru *Malcolm Gammie* un *Sven-Olof Lodin*²² publikācijām par mītnes valsts nodokļiem, kam sekoja Komisijas darbs, izstrādājot jaunu stratēģiju uzņēmumu aplikšanai ar nodokļi, un šo ierosmju izraisītā reakcija. Tā bija bāze, ko Komisija izmantoja, lai nāktu klajā ar specifiskām idejām izmēģinājuma programmas tālākai attīstībai un piedāvātu vairākus praktiski svarīgus punktus par to, kā šādu izmēģinājuma programmu varētu reāli izstrādāt²³. Komisijas dienesti 2003. gadā rīkoja šīs idejas publisku apspriešanu; tai sekoja (oficiālas un neoficiālas) apspriedes ar ekspertiem no darījumu un zinātnieku aprindām, pateicoties kurām projektu varēja vēl vairāk uzlabot. Par visiem šiem sagatavošanas darbiem pieejami detalizēti darba dokumenti, kopsavilkumi, oficiāli dokumenti un ziņojumi (piemēram, Komisijas tīkla vietnē²⁴). Šis paziņojums pabeidz ilgo tehnisko un politisko sagatavošanas darbu.

Pārbaudi ar
MVU atbalsta
EP, ECOSOC

...

Eiropas Parlaments labvēlīgi novērtējis ideju par nodokļiem saskaņā ar mītnes valsts noteikumiem un aicinājis Komisiju šo koncepciju attīstīt²⁵. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu Komiteja kā risinājumu tiem MVU, kas darbojas pāri robežām, atbalsta „Mītnes valsts nodokļu” izmēģinājuma programmu, kuru varētu pārbaudīt sākotnēji divpusējā valstu sadarbībā, un tad pēc pozitīva novērtējuma paplašināt tās darbību

²² skatīt jo īpaši *Gammie, M. and Lodin, S.-O., "Home State Taxation"; ICFD Publications 2001*

²³ Piem., iepriekšminētajos paziņojumos [KOM(2001)582] un [KOM(2003)726]. Jāatzīmē, ka 1994. gada paziņojumā Padomei un Parlamentam par nodokļu vides uzlabošanu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem [KOM(94)206 25.05.1994., OV C 187, 09/07/1994.] Komisija jau nāca klajā ar orientāciju, kurā apgalvots, ka „ar zināmiem nosacījumiem mazo un vidējo uzņēmumu darbības citā valstī varētu aplikēt ar nodokļiem tikai šī uzņēmuma rezidences dalībvalsts. Tādējādi būtiski tiktu vienkāršota administrācija.” Tomēr savā pašreizējā formā mītnes valsts nodokļa pieeja neiet tik tālu. Tā neparedz aplikšanu tikai mītnes valstī, bet gan tikai bāzes aprēķināšanu saskaņā ar mītnes valsts noteikumiem.

²⁴ http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/consultations/home_state_sme.htm

²⁵ Ziņojums par Komisijas paziņojumu Padomei, Eiropas Parlamentam un sociālo lietu komitejai par Eiropas Savienības nodokļu politiku – Turpmāko gadu prioritātes (KOM(2001)260 – C5-0597/2001 – 2001/2248(COS))

visā ES²⁶.

*...un MVU
apriņdās.*

Publiskā apspriešana idejai par mītnes valsts nodokļa izmēģinājuma projektu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, ko rīkoja Komisijas dienesti 2003. gadā, un aptauja, kas tika izplatīta 2004. gadā, apliecināja ES mazo un vidējo uzņēmumu atbalstu mītnes valsts nodokļa pieejai un lielu interesi par dalību iespējamā izmēģinājuma programmā. Tomēr atbildēto anketu zemā procenta dēļ rezultātus nevar uzskatīt par statistiski nozīmīgiem.

*Dalībvalstis ir
skeptiskas.*

Kā redzams, Komisija 2004. gadā darba grupas sapulcē un neformālajā ECOFIN Padomē cita starpā ir apspriedusies ar dalībvalstīm par šādas izmēģinājuma programmas perspektīvām. Jāatzīst, ka šajās apspriedēs atklājās izteikts vispārējs skepticisms. Šajā kontekstā Komisijai iesniegtie pamata argumenti bija, pirmkārt, ka apgalvojumi par īpašiem pārrobežu nodokļu šķēršļiem MVU ir maldinoši, un, otrkārt, ka jebkāda šāda izmēģinājuma programma izraisītu nopietnas administratīvas un tiesiskas problēmas, tostarp diskrimināciju²⁷. Komisija tomēr uzskata, ka pastāv skaidri pierādījumi tam, ka vajag uzlabot MVU fiskālo stāvokli iekšējā tirgū un ka iespējamās administratīvās un tiesiskās problēmas var risināt un tās nav jāpārspīlē. Turklāt, tā kā dalība programmā būtu pilnībā brīvprātīga, ir grūti saskatīt jebkādu racionālu attaisnojumu, kāpēc dalībvalstīm, kuras to vēlas, neļaut slēgt divpusēju vai daudzpusēju nolīgumu, lai pragmatiski izmēģinātu inovatīvu nodokļu programmu MVU.

*Taču pastāv
reāls precedents*

...

Turklāt, neskatoties uz atrunām, kas tika izteiktas attiecībā uz nodokļiem saskaņā ar mītnes valsts noteikumiem, divas dalībvalstis nesēn vienojās par protokolu, kas papildina to dubultās nodokļu uzlikšanas līgumu un paredz, ka dažiem pierobežas reģioniem piemērojams izņēmums attiecībā uz jēdzienu pastāvīga nodaļa. Attiecīgajos reģionos otras valsts uzņēmumu pastāvīgās nodaļas, aprēķinot nodokļus, netiek skatītas kā "pastāvīgās nodaļas", kaut gan tās atbilst parasti attiecināmajiem kritērijiem. Līdz ar to, pretēji parasti piemērotajiem noteikumiem, šīs nodaļas netiek apliktas ar nodokļiem to atrašanās valstī. Galvenās atšķirības starp šo pieeju un mītnes valsts nodokli ir tādas, ka šī pieeja attiecas tikai uz šauri noteiktu pierobežas teritoriju, un abas dalībvalstis ir vienojušās, ka starp šīm divām valstīm nav vajadzīgs nekāds nodokļu bāzes sadalījums. Tomēr savstarpēja atzīšanas pieejas loģika ir identiska izmēģinājuma programmā izmantotajai, un tās praktiskā īstenošana ar nodokļu dubultās uzlikšanas

²⁶

Atzinums ECO/127

²⁷

Kaut gan neatkarīgs pētījumā ar nosaukumu „Study on analysis of potential competition and discrimination issues relating to a pilot project for an EU tax consolidation scheme for the European Company statute (Societas Europaea)” arī apstiprināts, ka pastāv šādas problēmas, ir dažādi tiesiski un praktiski pretargumenti apgalvojumiem par iespējamo diskrimināciju. Pats būtiskākais ir, ka programma sistemātiski nesamazina nodokļu slogu tiem uzņēmumiem, kuri tajā piedalās; ieguvums ir samazinātas atbilstības izmaksas. Turklāt pastāv kopumā salīdzināmas iniciatīvas, kuru pamatā ir izcelsmes valsts princips un savstarpējas atzīšanas princips, gan nodokļu jomā, gan citās publisko tiesību jomās, attiecībā uz kurām šis arguments acimredzami netiek izvirzīts.

līgumu mehānismu apstiprina, ka šāds režīms ir izdevīgs un to var ieviest relatīvi īsā laikposmā.

...un tā praktisko derīgumu ir apstiprinājušas arī simulācijas dzīvē.

Visbeidzot Mītnes valsts nodokļa pieeja projektā, ko vadījusi Stokholmas Ekonomikas Augstskola, arī ir simulēta, izmantojot reālus datus par salīdzinoši lielu Zviedrijas uzņēmumu grupu. Neradās nekādas tehniskas grūtības, un bija jāizdara tikai dažas izmaiņas uzņēmuma kontos. Samazinājās maksājami nodokļi, bet to var attiecināt uz labākām zaudējumu kompensēšanas iespējām (vēlamais rezultāts); tas nozīmē, ka ieņēmumu zaudējumi automātiski tiks atgūti. Tas ir, pēc Zviedrijas valsts likumiem uzņēmumu grupām, kas piedalās Mītnes valsts nodokļa programmā, būtu pieejamas nodokļu atlaides. Tomēr jebkādi atskaitījumi attiecībā uz meitas uzņēmumiem citā dalībvalstī turpmākajos peļņas gados tiks apvērsti. Tādējādi ilgtermiņā nekādas nodokļu atlaides netiktu konstatētas.

4. SECINĀJUMS UN IZKLĀSTS

Ņemot vērā atjaunoto Lisabonas stratēģiju un paturot prātā ES uzņēmuma nodokļu reformas ekonomisko nozīmi ES iekšējam tirgum kopumā un ekonomiskās izaugsmes un darbavietu radīšanas veicināšanā, īpaša rīcība par labu MVU dalībai iekšējā tirgū ir vajadzīga vairāk nekā jebkad agrāk. Uzņēmumu taksācija šajā ziņā prasa īpašu uzmanību.

Ekonomiskie argumenti tam, ka ir jāpārbauda jauna koncepcija MVU aplikšanā ar nodokļiem iekšējā tirgū, nav apstrīdāmi.

Šajā sakarā Komisija uzskata, ka "Mītnes valsts nodokļu" koncepcija sniedz reālistisku un efektīvu līdzekli MVU specifisko nodokļu problēmu, jo īpaši augsto atbilstības izmaksu, risināšanai iekšējā tirgū. Var uzskatīt, ka mītnes valsts nodokļi nedod ilgtermiņa "nodokļu risinājumu" iekšējam tirgum (kādu nodrošina, piemēram, kopējā konsolidētā uzņēmumu nodokļu bāze (KKUNB)), taču to iespējamo devumu MVU un līdz ar to ES ekonomikai kopumā nevajadzētu atstāt neizmantotu, arī tāpēc, ka līdz KKUNB īstenošanai noteikti vēl paies daži gadi. Turklāt gadījumā, ja kopējā konsolidētā nodokļu bāze būs veidota uz brīvprātības principa, tā būs pievilcīgāka lielajiem uzņēmumiem, nevis MVU. Tādēļ būtu lietderīgi, ja ieinteresētās dalībvalstis un uzņēmumi šo pieeju varētu relatīvi ātri un vienkārši izvērtēt ar izmēģinājuma programmas palīdzību. Šim ziņojumam pievienotajā šādas iespējamās izmēģinājuma programmas izklāstā detalizētāk aprakstīti attiecīgie tehniskie un tiesiskie jautājumi.

Cerams, ka dalībvalstis konstruktīvi pārbaudīs izmēģinājuma programmas iespējamību un

Ieinteresētās dalībvalstis, sagatavojot izmēģinājuma projektu atbilstoši šajā paziņojumā noteiktajam, ir aicinātas savlaicīgi iesaistīt Komisijas dienestus un darīt tiem zināmus jebkādos tiesiskus vai normatīvus ierosinājumus, jo īpaši, lai nodrošinātu atbilstību Kopienas tiesību aktiem galvenokārt konkurences noteikumu jomā.

Komisija apzinās faktu, ka vairākums dalībvalstu šobrīd uz šo domu

*tās tehniskos
jautājumus.*

raugās ar zināmu skepsi. Pēc Komisijas domām, bažas, kuras ir šīs kritiskās nostājas pamatā, tomēr var efektīvi kļiedēt. Turklāt visticamāk šādu nolīgumu slēgtu tikai dalībvalstis, kurām ir kopumā līdzīga nodokļu bāze. Piedāvātā pieeja nav nekas vairāk par pragmatisku un pieticīgu ierosmi, kuras mērķis ir mobilizēt MVU izaugsmes potenciālu, – to nevajadzētu kavēt vienīgi administratīvu apsvērumu dēļ.

Veicot izmēģinājuma programmas izstrādi pēc nostādnēm, kas sniegtas šajā paziņojumā, ieinteresētās dalībvalstis ir aicinātas iesaistīt Komisijas dienestus darbā un informēt tos par visām likumdošanas vai regulējošajām iniciatīvām, jo īpaši, lai garantētu šo iniciatīvu atbilstību Kopienas tiesībām.

PIELIKUMS

APRAKSTS VARBŪTĒJAI IZMĒĢINĀJUMA SISTĒMAI, SASKAŅĀ AR KURU MAZO UN VIDĒJO UZŅĒMUMU NODOKĻUS APRĒĶINA, PIEMĒROJOT MĪTNES VALSTS NOTEIKUMUS

Ievads

1. Mītnes valsts nodokļu izmēģinājuma programmas pamatkonceptija un pamatmērķis ir ļoti vienkāršs: pārvarēt nodokļu šķēršļus, ar kuriem saskaras mazie un vidējie uzņēmumi (*MVU*), ja tie papildus darbībai savā valstī darbojas arī citās ES dalībvalstīs, pieļaujot iespēju, ka tie savā ziņā piemēro mītnes valsts uzņēmumu nodokļu noteikumus, kas tiem ir labi zināmi. Tādējādi *MVU* saskaņā ar noteikumiem, kas piemērojami nodokļu bāzei uzņēmuma mītnes valstī, varētu aprēķināt ar nodokļiem apliekamo peļņu mātes uzņēmumam, kā arī visiem programmai atbilstīgajiem meitas uzņēmumiem un pastāvīgajām nodaļām, kas tam ir citās dalībvalstīs, kuras piedalās. Tādā veidā noteiktā nodokļu bāze tiktu sadalīta starp attiecīgajām dalībvalstīm, ievērojot to daļu kopējā algu apjomā un/vai apgrozījumā. Tad katra dalībvalsts nodokļu bāzes daļai, kas tai piešķirta, piemērotu pati savu nodokļa likmi.
2. Šajā dokumentā paskaidrotas tehniskās iezīmes šai koncepcijai, ko konkretizē izmēģinājuma programma, kas izmēģinājuma kārtā piemērojama ieinteresētajiem *MVU*. Tā mērķis ir sniegt ieinteresētajām dalībvalstīm pēc iespējas precīzāku pamatu, lai tās varētu izstrādāt konkrētas divpusējas vai daudzpusējas izmēģinājuma programmas praktiskos aspektus un tiesisko saturu, un parādīt praktiskus risinājumus problēmām, kas varētu rasties. Izskaidrojumā turpmāk nav mēģināts apskatīt visas iespējamās situācijas un sarežģītos jautājumus saistībā ar izmēģinājuma programmu. Tomēr praksē vairumam *MVU*, kas šajā projektā piedalīsies, būtu jāspēj to viegli un vienkārši īstenot.
3. Acīmredzami, šis “paraugs” nevar aizvietot īstu īpaši pielāgotu līgumu, kurā ņemtas vērā precīzas to nodokļu likumu un citu pamatnosacījumu iezīmes, kuri ir spēkā dalībvalstīs, kuras piedalās. Komisijas dienesti tomēr ir gatavi sniegt papildu atbalstu un padomu praktiskajos sagatavošanas darbos, ja attiecīgās dalībvalstis to vēlas. Šāds atbalsts, piemēram, varētu būt kopīgi *FISCALIS* semināri un projektu grupas.
4. Pats par sevi saprotams, ka tas, ka varbūtējā izmēģinājuma programma izmanto valstu pašreizējos nodokļu likumus un praksi, nekādi nenozīmē to, ka tos automātiski uzskata par ES dibināšanas Līgumam atbilstīgiem. Šo noteikumu piemērošana izmēģinājuma programmas kontekstā nekādā gadījumā neizslēdz vēlāk pieņemtu Komisijas vai citas institūcijas nostādni vai lēmumu šajā sakarā.

Pamata pieeja un procedūras

Definīcijas

5. Idejai par “nodokļiem saskaņā ar mītnes valsts noteikumiem” pamatā ir nodokļu noteikumu brīvprātīgas savstarpējas atzīšanas princips. “Mītnes valsts grupas” ar nodokli apliekamos ieņēmumus aprēķina saskaņā ar tikai vienas uzņēmumu nodokļu sistēmas noteikumiem – ar vadošā uzņēmuma mītnes valsts noteikumiem. Tomēr

katra dalībvalsts, kas piedalās, turpina piemērot savu uzņēmumu nodokļu likmi savai daļai peļņas, ko šajā valstī guvusi attiecīgā grupa, īstenojot komercdarbības. Šo daļu nosaka, izmantojot sadalījuma formulu. Šādas izmēģinājuma programmas nolūkā strikti jādefinē jaunie jēdzieni un termini, t.i., tie, kuri nav daļa no standarta starptautiskās nodokļu terminoloģijas. Šajā sakarā noderīgas ir šādas definīcijas.

- “Mītne valsts” ir valsts, kurā tiešajam vai netiešajam mātes uzņēmumam vai, vajadzības gadījumā, uzņēmumam, kuram pieder pastāvīgā nodaļa (galvenā mītne), ir mītne nodokļu vajadzībām,
- “Uzņēmēja valsts” ir valsts, kurā meitas uzņēmumam ir mītne nodokļu vajadzībām vai, vajadzības gadījumā, valsts, kurā atrodas pastāvīgā nodaļa,
- “Mītne valsts uzņēmumu grupa” ir uzņēmumu grupa, vai, vajadzības gadījumā, uzņēmums ar pastāvīgām nodaļām, kas piedalās izmēģinājuma programmā,
- “Vadošais uzņēmums” ir uzņēmums, kas vada valsts uzņēmumu grupu (mātes uzņēmums vai galvenā mītne), kas ir šīs valsts rezidents un kuram ir galīgā atbildība par izmēģinājuma programmas darbību.

6. Nav vajadzības īpaši definēt *MVU* – tieši otrādi, šķiet, ir ieteicams izmantot vispārējo definīciju, kas ir spēkā ES un kas pieņemta Komisijas Ieteikumā Nr. 2003/361/EK²⁸, jo šī definīcija ir vispārēja un pazīstama visās dalībvalstīs. Šī definīcija izšķir:

- vidējos uzņēmumus [darbinieku skaits < 250 un apgrozījums ≤ 50 miljoni € un/vai kopējā bilance ≤ 43 miljoni €],
- mazos uzņēmumus [darbinieku skaits < 50 un apgrozījums ≤ 10 miljoni € un/vai kopējā bilance ≤ 10 miljoni €],
- micro uzņēmumus [darbinieku skaits < 10 un apgrozījums ≤ 2 miljoni € un/vai kopējā bilance ≤ 2 miljoni €].

Lai izvairītos no kādām neskaidrībām, šai definīcijai šīs izmēģinājuma programmas nolūkā jābūt saistošai. Tas jo īpaši attiecas arī uz to terminu definēšanu, ko lieto, lai definētu MVU, kā tos uzņēmumu veidus, kurus ņem vērā, aprēķinot personāla skaitu un finansiālos apmērus.

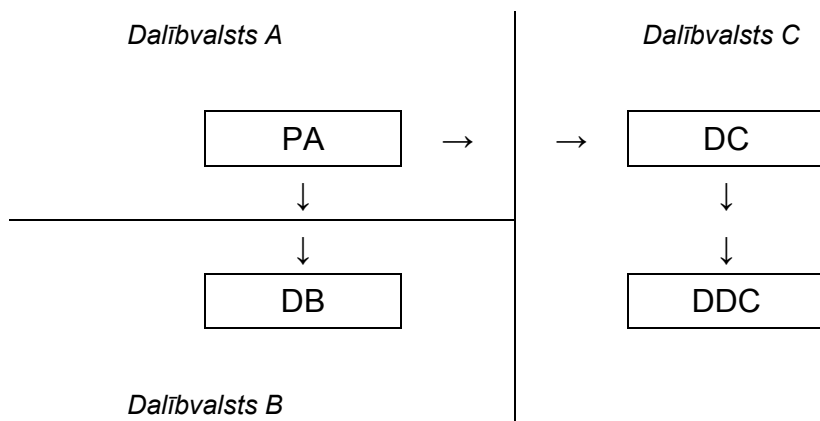
7. Diagramma šē turpmāk parāda apskatāmās programmas pamata darbību un saistīto tehnisko terminu definīcijas, kas izmantotas šajā dokumentā.

²⁸ Komisijas 2003. gada 6. maija Ieteikums par mazo un vidējo uzņēmumu definēšanu (2003/361/EK); OV L 124, 20.05.2003., 36.-41. lpp.

Faktu apraksts

Uzņēmumu grupai ir šāda struktūra.

- Mātes uzņēmums PA atrodas dalībvalstī A
- Meitas uzņēmums DB atrodas dalībvalstī B
- Meitas uzņēmums DC atrodas dalībvalstī C
- Meitas uzņēmumam pakļauts meitas uzņēmums DDC dalībvalstī C

Terminu definīcija:

- Uzņēmums PA ir vadošais uzņēmums
- Uzņēmumi PA, DB, DC un DDC var veidot „mītnes valsts uzņēmumu grupu”
- Dalībvalsts A ir „Mītnes valsts”
- Dalībvalsts B ir „Uzņēmēja valsts” uzņēmumam DB
- Dalībvalsts C ir „Uzņēmēja valsts” uzņēmumiem DC un DDC
- Dalībvalstis A, B un C apstiprina savu sadarbību izmēģinājuma programmā, pieņemot piemērotus tiesiskus instrumentus, piem., ar daudzpusēju „Mītnes valsts Konvenciju” vai „Mītnes valsts līgumu”

Programmas funkcionēšana:

- PA nosaka ar nodokļiem apliekamos ieņēmumus uzņēmumiem PA, DB, DC un DDC saskaņā ar dalībvalsts A nodokļu tiesību aktiem
- Tādā veidā noteikto nodokļu bāzi sadala dalībvalstu A, B un C starpā, piemēram, ņemot vērā algu un apgrozījuma masas daļu, kas atbilst katram no šiem uzņēmumiem
- PA iesniedz nodokļu deklarāciju attiecībā uz visu grupu dalībvalstī A un vajadzības gadījumā nomaksā nodokļus atbilstoši savai ieņēmumu daļai
- DB paši novērtē un maksā savas nodokļu saistības dalībvalstī B
- DC un DDC paši novērtē un maksā savas nodokļu saistības dalībvalstī C

Uzņēmumi, kas var piedalīties

8. Šķiet, būtu vēlams izmēģinājuma programmu piemērot tikai maziem un vidējiem uzņēmumiem, kuri ir uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāji. Turklāt programmai principā būtu jābūt atvērta *visiem* šādiem mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Tomēr, no vienas puses, lai izmēģinājuma programmu efektīvāk virzītu uz uzņēmumiem, kuri pirmo reizi sāk darbību pāri robežām, un kuri vēl nav sasnieguši tādu apjomu, kurš ļautu tiem uzņemties papildu izmaksas, ko rada citas dalībvalsts nepazīstamo nodokļu likumu piemērojums, no otras puses, lai stingri ierobežotu iespējamās nodokļu administrēšanas izmaksas un riskus, dalībvalstis var, ja tās vēlas, izmēģinājuma programmā iekļaut tikai mazos uzņēmumus, kā definēts Komisijas

Ieteikumā Nr. 2003/361/EK. Izmēģinājuma programmu attiecinot tikai uz mazajiem uzņēmumiem, tiktu apšaubīti šīs programmas ekonomiskie mērķi, tādēļ šis variants nav dzīvotspējīgs.

9. Komisijas Ieteikumā Nr. 2003/361/EK noteiktā definīcija paredz arī noteikumus, pēc kuriem nošķirami “autonomi uzņēmumi”, “partneruzņēmumi” un “saistīti uzņēmumi”, un paskaidro, kā tos ņem vērā, nosakot datus, kurus izmanto darbinieku skaita un finansiālo apjomu aprēķinā. Šķiet, ir saprātīgi, ka šos noteikumus piemēro, lai noteiktu, vai uzņēmums atbilst mazo un vidējo uzņēmumu kritērijiem un vai ir pieļaujama tā dalība izmēģinājuma programmā. Tajā pašā laikā šos noteikumus būtu jāaizmanto, definējot mītnes valsts uzņēmumu grupu.²⁹
10. Ņemot vērā izmēģinājuma programmas ierobežoto darbības jomu, ir maz ticams, ka *MVU*, kuru galvenās mītnes atrodas trešās valstīs, gribētu piedalīties programmā attiecībā uz saimnieciskām darbībām, ko tie kādā ES grupā īsteno visā ES, jo šim mērķim būtu vajadzīgs vienam meitas uzņēmumam piešķirt mātes uzņēmuma/galvenās mītnes funkcijas pār tam pakļautajiem uzņēmumiem. Tāpat šķiet neticami, ka izmēģinājuma programmā varētu piedalīties *MVU*, kam ir netieša līdzdalība citos *MVU* un trešo valstu starpniecība (gadījums, kad mātes uzņēmums atrodas dalībvalstī, un tam ir meitas uzņēmums trešā valstī, kuram ir savs meitas uzņēmums citā dalībvalstī). Kaut arī nevajag sistemātiski izslēgt pirmā veida uzņēmumus no pieejas izmēģinājuma programmai, ja tie izpilda attiecīgā līgumā noteiktas pamatprasības, un, jo īpaši, atbilst maza vai vidēja uzņēmuma definīcijai, ir pamats ticēt, ka otrā situācija būtu pārāk sarežģīta izmēģinājuma programmai. Pēc Kopienas dienestu domām, tādēļ netieša līdzdalība un trešo valstu vai citu tādu dalībvalstu starpniecība, kuras nepiedalās programmā, izslēdz uzņēmumu grupu no dalības izmēģinājuma programmā.
11. Dalībvalstīm ir iespēja noteikt, ka izmēģinājuma programmas darbības jomā neietilpst starptautiskas darbības personālsabiedrības, individuāli uzņēmumi vai citas nodokļu ziņā pārredzamas vai hibrīdas struktūras, kaut gan uz tām daļēji attiecas mazo un vidējo uzņēmumu definīcija. Tos aptverot, izmēģinājuma programma kļūtu daudz sarežģītāka, un tai nebūtu nekādas būtisku ekonomisku priekšrocību perspektīvas. Šajā nolūkā, piem., novērtējumu “hibrīda” rakstura struktūrai (t.i., tāda, kuru viena valsts uzskata par nodokļu ziņā pārredzamu, bet otra – par nepārredzamu), protams, var sniegt tikai dalībvalstis, kuras piedalās izmēģinājuma programmā, nevis valstis, kuras nav uzņēmējas valstis nevienai no struktūrām “Mītnes valsts uzņēmumu grupā”.
12. Iespējamos sarežģījumus un papildu tehniskās problēmas var atainot šādi. Atšķirībā no sabiedrībās apvienotiem uzņēmumiem, aptverot starptautiskas darbības personālsabiedrības un citas nodokļu ziņā pārredzamas vai hibrīdas struktūras, iespējami, piemēram, dažādi viedokļi par to, vai esošos līgumus par nodokļu dubulto uzlikšanu piemēro pareizi, jo īpaši, ja partneri ir citu dalībvalstu, nevis tās valsts rezidenti, kurā atrodas personālsabiedrība. Šādas problēmas piemērs ir situācija, kur viena dalībvalsts uzskata partnera procentus no aizdevuma personālsabiedrībai par normāliem procentiem, bet otra – par slēptu peļņas sadalīšanu. Iznākumā

²⁹ skatīt “Jauno *MVU* definīciju – lietotāja rokasgrāmatu un parauga deklarāciju”, kas ir pieejama: http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/sme_user_guide.pdf

izmēģinājuma programmas darbības joma savā ziņā tiek paplašināta un attiecināta uz fizisku personu ienākuma nodokļiem. Tādēļ ir saprotams, ka, ja dalībvalstis vēlas iekļaut personālsabiedrības, varētu vienoties par to, ka to dalība būtu pieļaujama izņēmuma gadījumos, iesaistīto dalībvalstu nodokļu iestādēm analizējot katru gadījumu atsevišķi. Jebkurā gadījumā dalība programmā pieļaujama tikai komerciāli aktīvām personālsabiedrībām, kurām ir ienākumi no saimnieciskām darbībām.

Mītnes valsts un mītnes valsts uzņēmumu grupas noteikšana

13. *MVU* grupas, kas piedalās programmā, “mītnes valsti” definē kā vadošā uzņēmuma rezidences valsti nodokļu vajadzībām. Saskaņā ar vispārpieņemtu noteikumu šaubu vai dubultas rezidences gadījumā tā ir valsts, kurā atrodas vadošā uzņēmuma reālā vadība (vai centrālā vadība un kontrole), un kur no šī uzņēmuma tika iekasēti uzņēmuma nodokļi pirms iestāšanās programmā. Attiecinot šo noteikumu izmēģinājuma programmas nolūkā, dalībvalstīm, kurās uzņēmums ir aktīvs, jānonāk pie kopēja nolīguma par mītnes valsti, citādi uzņēmums nevar piedalīties programmā.
14. Tādējādi mītnes valsts uzņēmumu nodokļu bāzes noteikumi attiecas uz vadošo uzņēmumu un tā meitas uzņēmumiem un/vai pastāvīgajām nodaļām dalībvalstīs, kuras piedalās programmā. Tas, vai dalības uzņēmuma darbības patiešām ietilpst “mītnes valsts uzņēmumu grupā” izmēģinājuma programmas nolūkā, ir atkarīgs no mītnes valsts nodokļu noteikumiem attiecībā uz grupām un šajos noteikumos definētajiem nosacījumiem. Šķiet, ka pasaulē piemērotās nodokļu konsolidācijas shēmas būtu grūti vai pat neiespējami piemērot izmēģinājuma projekta kontekstā.
15. Nekādā gadījumā uzņēmums (mātes vai meitas) nevar piedalīties divās dažādās “mītnes valsts uzņēmumu grupās”. Tādēļ attiecīgajos divpusējos vai daudzpusējos līgumos dalībvalstīm būtu jāparedz vispārēja piemērojama būtiskas dalības kritērijs. Izmēģinājuma programmas nolūkiem šis papildu sliekšnis papildinātu un aizvietotu valsts sliekšņus, ja tie ir zemāki.

Nodokļi

16. Šķiet saprātīgi izmēģinājuma programmā iekļaut tikai uzņēmumu nodokļus. Nodokļus, kas nav uzņēmumu nodokļi, neiekļauj programmas darbībā. Tas attiecas jo īpaši uz pievienotās vērtības nodokli, akcīzi, īpašuma nodokli, mantojuma nodokli, zemes nodokli un nekustamā īpašuma iegādes nodokli. Dalībvalstis, ja to vēlas, tomēr var turpināt piemērot valsts vai vietējus ar peļņu saistītus nodokļus, kas papildina uzņēmuma nodokļus, ievērojot izmēģinājuma programmas nosacījumus (t.i., nosacījumus attiecībā uz šīs dalībvalsts daļu kopējā nodokļu bāzē). Katra iesaistītā dalībvalsts saskaņā ar saviem noteikumiem var turpināt arī ar peļņu nesaistītu vietēja vai reģionāla līmeņa nodokļu piemērošanu.
17. Nav pieļaujami, ka izmēģinājuma programma varētu netieši ietekmēt citus nodokļus, kas nav uzņēmuma nodokļi. Ciktāl ar nodokļiem apliekamo ienākumu noteikšana mijiedarbojas ar citu nodokļu vai sociālās apdrošināšanas maksājumu novērtēšanu vai to ietekmē un ciktāl tehniski nevar noteikt šo saikni, pamatojoties uz noteikumiem, kas piemērojami nodokļu bāzei mītnes valstī, jāveic īpaša uzskaitē, saskaņā ar uzņēmējas valsts noteikumiem. Kā piemēru tam var minēt to, kā daudzu dalībvalstu ienākuma vai algas nodokļu likumi regulē papildu atlīdzību. Dažādu

nodokļu noteikumu piemērojums, aprēķinot un administrējot atlīdzību natūrā, t.i., saskaņā ar tiesību aktiem attiecībā uz uzņēmumu nodokļiem uzņēmumu līmenī un saskaņā ar tiem, kas attiecas uz fizisku personu ieņēmumu nodokļiem personāla līmenī, var radīt nevēlamu nesaderību, kas var būt par pamatu pārmērīgiem vai nepietiekamiem nodokļiem. Vienīgais veids, kā novērst šādu nesaderību, ir no jauna aprēķināt ieguvuma vērtību vai nu mītnes valstī attiecībā uz ieņēmumiem, kas attiecināmi uz mītnes valsts grupu, vai arī uzņēmējā valstī attiecībā uz noteikumiem, kas piemērojami atlīdzības saņēmējam saskaņā ar fizisku personu ienākuma nodokļu režīmu. Ņemot vērā daudzos noteikumus, kas regulē papildatlīdzību un salīdzināmos jautājumus dalībvalstīs, nevar ieteikt vispārīgu risinājumu. Jāizstrādā piemēroti pasākumi specifiskā situācijā, ņemot vērā attiecīgos dalībvalsts likumus.

Nozares

18. Dažas saimniecības nozares parasti regulē īpaši uzņēmumu nodokļu noteikumi. *MVU* izmēģinājuma programmai tas varētu radīt papildu sarežģījumus, kurus ir grūti labot vai nu tādēļ, ka ir ļoti maz *MVU*, kas darbojas šajās nozarēs, ja tādi vispār ir, vai arī tādēļ, ka attiecīgās nozares bieži vien joprojām ir tikai valsts kompetencē. Tādēļ dalībvalstīm jāapsver, vai nebūtu jānosaka, ka, piemēram, “mītnes valsts grupām”, kurām vairāk nekā 10% apgrozījuma veido kravu pārvadājumi, finanšu pakalpojumi, banku pakalpojumi un apdrošināšana, naftas un dabasgāzes tirdzniecība un apsaimniekošana, un lauksaimnieciska darbība (tostarp mežsaimniecība un zivsaimniecība), dalība izmēģinājuma programmā nav pieļaujama.
19. Nozares definīcijai jāpamatojas uz attiecīgajā “mītnes valstī” pieņemtajiem nodokļu noteikumiem, taču attiecīgo dalībvalstu nodokļu iestādēm jebkurā gadījumā ir pienākums apstiprināt piederību kādai nozarei katrā gadījumā atsevišķi. Var izmantot kopējas ES definīcijas, vai, vajadzības gadījumā, programmas vajadzībām īpaši izstrādātas definīcijas. Komisijas dienesti ir gatavi tādā gadījumā palīdzēt ieinteresētajām dalībvalstīm.

Īpaši gadījumi un nodokļu nemaksāšanas novēršanas noteikumi

20. Ir gandrīz pašsaprotami, ka izmēģinājuma programmai jāietver noteikumi, kas regulē izņēmuma gadījumus, kā arī noteikumus, kas novērš nodokļu nemaksāšanu. Turpmāk uzskaitītie varbūtējie noteikumi, pēc Komisijas domām, ir pieņemami. Šiem noteikumiem, kurus dalībvalstis var apstiprināt, būtu jāgarantē zināma juridiska drošība uzņēmumiem, kuri piedalās.
 - (a) Vadošais uzņēmums, kurš piedalās izmēģinājuma programmā, nevar izvēlēties, kuri dalības atļauju saņēmušie meitas uzņēmumi vai pastāvīgās nodaļas, kas atrodas dalībvalstīs, kuras piedalās programmā, veidos daļu no mītnes valsts uzņēmumu grupas (pieeja “visi/neviens”).
 - (b) Tikai pastāvošiem uzņēmumiem, kuriem mītnes valstī vismaz divus gadus ir mītne nodokļu nolūkā, būtu jāļauj piedalīties programmā.
 - (c) Uzņēmums, kurš piedalās izmēģinājuma programmā un savas dalības laikā, veicot savas parastās komercdarbības, dabīgā veidā panāk, ka tiek pārsniegti *MVU* definīcijā noteiktie sliekšņi, šī iemesla dēļ nebūtu jāizslēdz no projekta.

- (d) Īpašnieku maiņas rezultātā uzņēmums, kurš piedalās, netiek automātiski izslēgts no dalības programmā; uzņēmums tiek izslēgts, ja pēc šādas maiņas tas vairs neatbilst mazo un vidējo uzņēmumu definīcijai.
- (e) Vienreizējiem darījumiem un neparastām apgrozījuma svārstībām tāpat nevajadzētu izraisīt uzņēmuma automātisku izslēgšanu no dalības programmā (vai nozīmīgu aktīvu nodošana nebūtu jāiekļauj datos, ko izmanto apgrozījuma aprēķinam).
- (f) Apvienošanās un pārņemšana, kas neskar izmēģinājuma programmas pamatelementus (*MVU* definīcija, mītnes valsts noteikšana, utt.), nav uzskatāma par iemeslu uzņēmuma automātiskai izslēgšanai no dalības programmā. Kompetentajām nodokļu iestādēm tomēr būs vēlreiz jānovērtē, vai jaunā uzņēmumu grupas struktūra atbilst priekšnoteikumiem, lai piedalītos programmā.
- (g) Par neiespējamu varētu uzskatīt dalības uzņēmuma mītnes valsts maiņu izmēģinājuma programmas piemērošanas laikā. Tad, ja uz citu dalībvalsti tiek pārvietota vadošā uzņēmuma mītne nodokļu vajadzībām, būtu automātiski jāpārtrauc tā dalība. Tas pats ir spēkā uzņēmumu apvienošanās gadījumā, kad rezultātā mainās vadošā uzņēmuma rezidence nodokļu vajadzībām. Var arī noteikt, ka gadījumā, kad tiek pārvietota tā mītne uz citu dalībvalsti, ir iespējams, ka uzņēmumu grupa turpina izmantot priekšrocības, ko sniedz mītnes valsts nodokļu programma, bet saskaņā ar noteikumiem jaunajā mītnes valstī. Tad pārejai no vienas mītnes valsts režīma nevarētu būtu nepārtrauktības risinājums. Sakarā ar to, ka tas ir tehniski sarežģīti, šāds risinājums nav iespējams.
- (h) Ja vadošā uzņēmuma un kāda mītnes valsts uzņēmumu grupas locekļa nodokļu gadi nesakrīt, vadošajam uzņēmumam jāveic attiecīga uzskaitē, kas ļauj attiecīgajām nodokļu iestādēm novērtēt dalības pieteikumu.
- (i) Aktīvu pārņemšana, ko veic starp vadošo uzņēmumu (mātes uzņēmumu vai galveno mītni) un meitas uzņēmumu un/vai pastāvīgo nodaļu citā dalībvalstī, saskaņā ar izmēģinājuma programmu ir iespējama, ievērojot mītnes valsts nodokļu noteikumus. Tomēr vadošajam uzņēmumam sadarbībā ar atbildīgajām nodokļu iestādēm ir jānosaka pārnestā aktīva uzskaites un tirgus vērtību, lai pārņemšanu var aplikt ar nodokļiem saskaņā ar spēkā esošajiem „parastajiem” noteikumiem, ja izmēģinājuma programmu nepagarina vai ja aktīvs tiek pārdots (t.i., „iesaldējot” pozīciju un atliekot nodokļu maksājumus). Ciktāl uz pārņemšanu attiecas fiskālā Apvienošanās direktīva³⁰, attiecinā šīs direktīvas noteikumus.
- (j) Ja vien nav noteikts citādi, visi darījumi mītnes valsts uzņēmumu grupā starp vadošo uzņēmumu un meitas uzņēmumiem vai pastāvīgajām nodaļām jākārtos saskaņā ar mītnes valsts iekšējiem nodokļu noteikumiem.

³⁰

Padomes 2005. gada 17. februāra Direktīva 2005/19/EK, ar kuru groza Direktīvu 90/434/EEK par kopēju nodokļu sistēmu, ko piemēro dažādu dalībvalstu uzņēmējdarbību apvienošanai, sadalīšanai, aktīvu pārņemšanai un akciju maiņai; OV L 58/19; 04.03.2005.

- (k) Vispārējie noteikumi nelikumību novēršanai valstīs, kuru rezidenti ir grupas locekļi, piemērojami attiecībā uz dalībvalstīm, kas nepiedalās, un ar trešām valstīm, lai novērstu “noteikumu pirkšanu”.

Pašreizējo nodokļu dubultās uzlikšanas līgumu attiecināšana

21. No mītnes valsts nodokļu koncepcijas izriet, ka attiecīgie nodokļu dubultās uzlikšanas līgumi neskar attiecības starp “mītnes valsts uzņēmumu grupas” dalībniekiem, kas piedalās izmēģinājuma programmā, kamēr šo programmu piemēro. Divpusējais nodokļu dubultās uzlikšanas līgums starp divām dalībvalstīm neattiecas uz darījumiem starp mītnes valsts uzņēmumu grupas dalībniekiem. Līgumu tomēr turpina piemērot tiem nodokļa režīma aspektiem, kurus neietekmē izmēģinājuma programma.
22. Izmēģinājuma programma nekādi negroza nodokļu līgumu darbību. Uz dažādajiem grupas dalībniekiem joprojām attiecas tas pats nodokļu līgums, kurš uz tiem attiecas pirms pievienošanās izmēģinājuma programmai. Citiem vārdiem, locekļiem mītnes valsts grupā, kura piedalās programmā, jāpiemēro „uzņēmējas” valsts nodokļu līgums, taču tās ar nodokli apliekamos ieņēmumus nosaka pēc mītnes valsts noteikumiem. Attiecīgi izmēģinājuma programma neprasa mainīt dalībvalstu līgumus par nodokļu dubulto uzlikšanu ar trešām valstīm. Tā kā visi „mītnes valsts grupas” dalībnieki paliek nodokļu maksātāji savā rezidences valstī, attiecīgos līgumus turpina piemērot.
23. Attiecībā uz grupas dalībnieku ienākumiem ārvalstīs (dividendes, procenti, autoratlīdzības, ienākumi no nekustamā īpašuma utt.), trešās valstīs vai dalībvalstīs, kas nav programmas dalībnieces, šķiet, ir saprātīgi pieņemt, ka izmēģinājuma programma principā uz tiem neattiecas un ka to uzskaiti veic saskaņā ar parastajiem noteikumiem. Ienākumus ārvalstīs tādēļ jāpieskaita pie grupas dalībnieka ienākumiem pēc nodokļa bāzes sadalījuma. Šī procedūra palīdz izvairīties no problēmām, kas citādi varētu rasties, ja mītnes valsts un uzņēmēja valsts būtu vienojušās par atšķirīgiem nosacījumiem savstarpējos tirdzniecības līgumos ar trešām valstīm, piem., par kredītu metodes un atbrīvojuma metodes izmantošanu dažām ienākumu pozīcijām. Ja uzņēmumam ir šādi ienākumi, tam būs jāiesniedz divas deklarācijas, vienu mītnes valstī un otru uzņēmējā valstī īpašām ienākumu pozīcijām.
24. Atsevišķos gadījumos varētu rasties problēmas attiecībā uz nediskriminēšanas noteikumiem līgumos par nodokļu dubultu uzlikšanu gan ES robežās saistībā ar dalībvalstīm, kas nepiedalās programmā, gan pret trešām valstīm, jo vienas un tās pašas valsts dažādiem uzņēmumiem tiek piemēroti dažādi noteikumi, atkarībā no tā, vai tie piedalās vai nepiedalās izmēģinājuma programmā. Lai arī pieejamie pētījumi³¹ liecina, ka to uzņēmumu, kuri piedalās izmēģinājuma programmā, salīdzinājums ar tiem, kuri tajā nepiedalās, protams, ir nevietā, šiem jautājumiem vislabāk būtu vajadzīgs formāls kopējs nolīgums ar attiecīgā līguma partneriem par šī punkta interpretāciju saskaņā ar izmēģinājuma programmas nosacījumiem.

³¹ Starptautiskais Fiskālās dokumentācijas birojs (IBFD); *The compatibility of the Home State Taxation system with double taxation agreements based on the OECD Model: a study*, atveidojuši Lodin/Gammie, op.cit, 77.-104., lpp., 99 lpp..

Ar iekšējām transferta izmaksām saistītie aspekti

25. Jau no mītnes valsts nodokļa koncepcijas izriet, ka izmēģinājuma programmā valstu noteikumus attiecībā uz iekšējo transferta izmaksu noteikšanu mītnes valsts uzņēmumu grupā nepiemēro. Uz mītnes valsts uzņēmumu grupu attiecas mītnes valsts noteikumi arī citās attiecīgajās valstīs.
26. Attiecībā uz iekšējo transferta cenu pielāgojumiem, piem., attiecībā uz filiālēm vai meitas uzņēmumiem pakļautiem uzņēmumiem dalībvalstīs, kuras nepiedalās programmā, vai trešās valstīs, kompetentajai iestādei jābūt mītnes valsts nodokļu iestādei (ja vien pielāgojuma pamatā nav darījums starp trešu valsti un mītnes valsts grupas vienību, kuras mītne nav mītnes valstī). Šis, šķiet ir vienīgais praktiski izdevīgais veids, kā to nokārtot. Turklāt, pieejamie pētījumi³² liecina, ka stingri jānoskaidro primārās un sekundārās korekcijas. Jo īpaši ir ieteicams attiecīgās korekcijas veikt pēc nodokļu bāzes sadalīšanas, nevis pirms tās. Tas tāpēc, ka ietekmēti tiek tikai šīs filiāles (ārvalstīs gūtie) ieņēmumi un tikai par vienošanos atbildīgā dalībvalsts.
27. Jebkurā gadījumā būtu saprātīgi, ja mītnes valsts un uzņēmējas valsts iestādes apspriestos par šo jautājumu. Šādas apspriedes, iespējams, ir obligātas attiecībās starp uzņēmēju valsti un trešo valsti, kurai nav nekāda līguma dubultas nodokļu uzlikšanas jomā ar mītnes valsti.

Citi tehniski jautājumi

28. Kas attiecas uz nodokļu ieturēšanu, dividenžu maksājumiem un ar to saistītajām procedūrām attiecībā uz darījumiem starp mītnes valsts uzņēmumu grupas dalībniekiem, mītnes valsts noteikumi būtu jāpiemēro visiem "Mītnes valsts grupas locekļiem". Šis princips loģiski izriet no mītnes valsts nodokļa koncepcijas.
29. Attiecībā uz maksājumiem starp diviem uzņēmumiem, kas reģistrēti vienā dalībvalstī, bet uz kuriem attiecas dažādu mītnes valstu nodokļu noteikumi, ņemot vērā mītnes valsts nodokļu³³ koncepcijas autoru ieteikumu, šāds maksājums būtu jāuzskata par iekšzemes darījumu, nevis pārrobežu maksājumu, un līdz ar to tam jāpiemēro attiecīgie uzņēmējas valsts noteikumi. Tas ļautu izvairīties no grūtībām, kas saistītas ar jaunu noteikumu ieviešanu attiecībā uz vienkāršu iekšēju darījumu, kas veikts tajā pašā dalībvalstī.
30. Ciktāl tas attiecas uz dividendēm, ko maksā varbūtējiem mazajiem akcionāriem, lai arī zināmā mērā būtu vajadzīga papildu uzskaitē, šie maksājumi būtu jāveic, piemērojot tiem uzņēmējas valsts noteikumus, jo šī pieeja ir vienīgais praktiski izdevīgais veids, kā to nokārtot.

³² Lodin/Gammie, op.cit.,57. lpp.; IBFD, op.cit, 95lpp. f.

³³ Sk, Lodin/Gammie, op.cit, 37. lpp.

Izmēģinājuma programmas procedūras un administratīvie aspekti

Izmēģinājuma programmas praktiskā īstenošana

31. Papildus nodokļu režīmam, kas piemērojams *MVU* saskaņā ar varbūtēju izmēģinājuma programmu, ir jādefinē šīs programmas pieejamības noteikumi, kā arī tās darbības procedūras. Īstenojot izmēģinājuma programmu, ieteicams izmantot nodokļu dubultās uzlikšanas jomā pieņemto nolīgumu mehānismu. Ieinteresētās dalībvalstis tādējādi varētu sākt nepieciešamās pārrunas, sagatavot un noslēgt divpusējus vai labāk daudzpusējus līgumus, kas ļautu ieinteresētajiem uzņēmumiem piedalīties mītnes valsts nodokļa izmēģinājuma programmā. Ja tās to vēlas, Komisijas dienestu atbalsts un palīdzība šajos centienos ir to rīcībā, iespējams, ar *FISCALIS* programmas starpniecību (semināri un/vai projektu grupas). Attiecīgās dalībvalstis tad īstenotu šos līgumus savā valstī saskaņā ar to likumiem un praksi. Divpusējie līgumi varētu būt papildu protokols, kas papildina attiecīgo līgumu par nodokļu dubulto uzlikšanu, un daudzpusēji līgumi būtu noslēdzami kā starpvaldību konvencija. Šāda gaita nodrošinātu, ka izmēģinājuma programmu var ieviest relatīvi ātri un elastīgi, tajā pat laikā pilnībā ievērojot nodokļu uzlikšanas likumības principu.
32. Pamatojoties uz līgumu, kas šādi noslēgts ar citām dalībvalstīm, dalībvalstu – programmas dalībnieču nodokļu iestādēm, izmantojot atbilstošas iekšējās procedūras (piem., cirkulārus vai uzaicinājumus „izteikt interesi”), būtu jādod uzņēmumiem iespēja brīvprātīgi pieteikties dalībai izmēģinājuma programmā. Ieinteresētajiem uzņēmumiem (gan vadošajam uzņēmumam, gan meitas uzņēmumam) būtu jādara zināma sava interese par dalību izmēģinājuma programmā saviem parastajiem partneriem savas mītnes valsts nodokļu iestādē, kurai bez kavēšanās būtu jāinformē un jāapspriežas ar citu iesaistīto dalībvalstu iestādēm. Tad iesaistītās iestādes pieņemtu lēmumu samērīgā laikā, t.i., divus līdz trīs mēnešus pēc tam, kad uzņēmums darījis zināmu savu interesi. Tāpat kā pieņemot citus administratīvus lēmumus, noraidot pieteikumu, tas jāpamato un jānorāda iemesls, un to var attaisnot tikai tad, ja pieteikuma iesniedzējs uzņēmums neatbilst prasībām, kas noteiktas līgumā, kas piemērojams (atļaujas piešķiršana nav atkarīga no iestādēm).

Pienākumi attiecībā uz deklarāciju iesniegšanu un nodokļu maksājumu

33. Attiecībā uz deklarāciju iesniegšanu un nodokļu maksājumu, principā vadošā uzņēmuma pienākums ir iesniegt deklarāciju attiecībā uz mītnes valsts uzņēmumu grupu mītnes valstī. Citu iesaistīto valstu atbildīgajām nodokļu iestādēm būtu jāsaņem kopijas šai deklarācijai un attiecīgie pielikumi (piem. bilances, peļņas/zaudējumu pārskati un citi dokumenti, kurus paredz vietēji mītnes valsts likumi un prakse). Sniegtajai informācijai jābūt pietiekamai, lai varētu novērtēt papildu ar peļņu saistītos nodokļus vai uzrēķinus, vai citus savstarpēji saistītus elementus, kas saistīti ar fizisku personu ienākuma nodokļiem. Pēc Komisijas dienestu domām, lai ierobežotu izmaksas, nevajadzētu sistemātiski prasīt visu šo dokumentu tulkošanu, tomēr nodokļu iestādes var prasīt, lai tiktu nodrošināts galveno dokumentu tulkojums valsts valodā vai citā šajās iestādēs saprotamā valodā uz nodokļu maksātāja rēķina.
34. Saskaņā ar izmēģinājuma programmas koncepciju lielākā daļa reālā administratīvā sloga jāuzņemas vadošajam uzņēmumam. Tādējādi vadošais uzņēmums aprēķina

grupas kopējo peļņu pēc tā rezidences valsts – „mītnes valsts” noteikumiem un sadala šo peļņu grupas dalībniekiem saskaņā ar iepriekš noteiktu formulu (skatīt turpmāk). Tai ir arī jādara zināmi skaitļi, kas atbilst dažādajiem sadalījuma kritērijiem, visu iesaistīto dalībvalstu nodokļu iestādēm. Nodokļu maksājumu tomēr izdara katrs grupas dalībnieks savā rezidences (uzņēmējā) valstī.

Kontroles un uzraudzības jautājumi

35. Attiecībā uz izmēģinājuma programmas uzraudzību piemērojami un izmantojami vispārējie noteikumi savstarpējai palīdzībai un administratīvai sadarbībai ES. Vajadzības gadījumā ieinteresēto dalībvalstu nodokļu iestādes veido kopīgas kontroles grupas, kas veic vadošā uzņēmuma un grupas dalībnieku kontroli. Ir svarīgi, lai kopīgās kontroles grupas varētu veikt kontroli visās telpās, kas pieder mītnes valsts uzņēmumu grupai, taču kontrole var attiekties tikai un vienīgi uz izmēģinājuma programmas aspektiem. Pēc Komisijas dienestu domām, tiesvedības gadījumā principā „mītnes valsts uzņēmumu grupas dalībniekam uzņēmumam” būtu loģiski piemērot rezidences valsts noteikumus, t.i., meitas uzņēmumam piemērot uzņēmējas valsts noteikumus, bet vadošajam uzņēmumam – mītnes valsts noteikumus. Ir grūti paredzēt citu risinājumu, kas nepārkāpj attiecīgos dalībvalstu likumus.
36. Attiecīgajā līgumā, divpusējā vai daudzpusējā, dalībvalstīm ir jāparedz attiecīgi noteikumi izmēģinājuma programmas(-u) izbeigšanai. Šiem „beigu noteikumiem” jādefinē aktīvu un pasīvu vērtēšana, kā arī noteikumi, kas piemērojami izdevumiem pēc izmēģinājuma programmas beigām tad, ja tā netiek pagarināta, neizvirzot uzņēmumiem prasību sistemātiski veikt divkāršu uzskaiti gan pēc mītnes, gan uzņēmējas valsts noteikumiem izmēģinājuma programmas pārbaudes posmā.

Darbības laiks

37. Pēc definīcijas izmēģinājuma programma būs eksperimentāla, un tādēļ tās darbības laiks ir ierobežots. Gan dalībvalstīm (nodokļu iestādēm), gan uzņēmumiem, kas piedalās programmā, ir svarīgi, lai pārbaudes posms ir pietiekami ilgs, lai būtu iespējama projekta pienācīga analīze un tiktu attaisnotas programmas pieņemšanas izmaksas. Pamatojoties uz saņemtajiem apsvērumiem, ieteicamais izmēģinājuma programmas darbības laikposms ir pieci gadi, pēc kura īstenojama galīgā izvērtēšana. Piecus gadus ilgais laikposms ir jāsaprot tā, ka programmas sākuma datums ir fiksēts un ka programma piecus gadus pēc šī datuma automātiski izbeidzas (piem., 2007. gada 1. janvāris – 2011. gada 31. decembris). Atbilstīgajiem uzņēmumiem tomēr ir iespēja iesaistīties programmā programmas darbības laikā jebkurā brīdī un tādējādi piedalīties īsāku laiku (piem., 2009. gada 1. janvāris – 2011. gada 31. decembris)
38. Uzņēmuma lēmumam piedalīties izmēģinājuma programmā būtu jābūt saistošam visus piecus gadus vai īsāku laika posmu līdz iepriekš noteiktajam izmēģinājuma programmas beigu termiņam. Ja uzņēmums uzstāj, ka vēlas beigt savu darbību programmā pirms pagājis piecu gadu termiņš, būtu jāparedz tāda iespēja, bet tādā gadījumā iespējams būtu jānosaka, ka attiecībā uz šo uzņēmumu veicama nodokļu pārvērtēšana attiecībā uz izmēģinājuma programmā aizvadītajiem nodokļu gadiem, kā arī „tradicionālo” noteikumu piemērojums ar atpakaļ ejošu spēku.

Sadalījuma formula

39. Šī salīdzinoši nelielas darbības jomas izmēģinājuma projekta nolūkā pietiek, ja izmanto vienkāršu, bet ekonomiski pielāgojamu formulu nodokļu bāzes sadalīšanai starp dalībvalstīm, kuras piedalās. Principā konkrētie nodokļu ieņēmumi nav lieli, un tam ir virkne iemeslu: programma attiecas uz MVU; to mazo un vidējo uzņēmumu, kuriem ir nodaļas citās dalībvalstīs, nav daudz; dalība programmā ir brīvprātīga; stingra pārraudzība; kopumā zemās *MVU* nodokļu saistības utt. Turklāt, vienkāršu formulu var viegli izmantot un piemērot.
40. Sadalījuma formulas pamatā var būt šādi ekonomiski faktori: algas, darbinieku skaits, pārdošanas apjoms (apgrozījums), aktīvi. Apvienojot šos faktorus, tiks iegūta augstāka ekonomiskā reprezentativitāte, taču formulu izmantot būs sarežģītāk. Atkarībā no dalībvalstu izvēlētās formulas, tām būs jāvienojas par kopīgi pieņemtām un praktiski lietojamām izmantoto faktoru definīcijām.
41. Sadalījuma formulai iesaka izmantot katras attiecīgās dalībvalsts daļu kopējā algu apjomā (50%) un kopējā apgrozījumā (50%), ievērojot attiecīgā dalības uzņēmuma rādītājus. Šos skaitļus ir viegli atrast uzņēmuma grāmatvedības uzskaitē un nodokļu deklarācijās. Turklāt, apvienojot ar ieguldījumu saistītu faktoru (algas) ar rezultātu saistītu faktoru (pārdotā produkcija), samazinās arī patvaļas iespējamība.
42. Ievērojot mītnes valsts nodokļa koncepcijas un izmēģinājuma programmas loģiku, sadalījuma formula būtu piemērojama gan peļņai, gan zaudējumiem. Jebkādiem zaudējumiem, kas attiecināmi uz grupas vienībām, piemēro vienības rezidences valsts noteikumus, t.i., vadošā uzņēmuma (mātes uzņēmuma vai galvenās mītnes) gadījumā piemēro mītnes valsts noteikumus par zaudējumu pārnesanu uz nākamo vai iepriekšējo periodu, un meitas uzņēmumu un pastāvīgo nodaļu gadījumā - uzņēmējas valsts noteikumus.
43. Saskaņā ar mītnes valsts nodokļa sistēmu vadošais uzņēmums izmanto mītnes valsts nodokļu atmaksas veidlapas savu ar nodokli apliekamo darbību apkopošanai par visām iesaistītajām dalībvalstīm (skatīt iepriekš). To starpā nav jābūt pieprasītajai informācijai par sadalījuma faktoriem. Tādēļ izstrādājama piemērota, vienkārša veidlapa, kas ļautu šo informāciju pievienot nodokļu deklarācijas pielikumā.

Novērtējums

44. Komisijai un dalībvalstīm, kas piedalās izmēģinājuma programmā, būtu jāizveido uzraudzības grupa izmēģinājuma programmas pārraudzīšanai. Šīs grupas dalībnieki savstarpēji apspriestos, apsvērtu iespējamus praktiskus risinājumus un novērtētu programmas panākumus. Turklāt, būtu lietderīgi, ja dalībvalstis, kuras īsteno šo izmēģinājuma programmu, līdz 2009. gada 31. decembrim sagatavotu precīzu ziņojumu, kurā būtu ietverts vispārējs izmēģinājuma programmas ietekmes novērtējums, lai Komisija un uzraudzības grupa varētu apsvērt programmas termiņa varbūtēju pagarināšanu vai programmas izbeigšanu un lemt par tālākām procedūrām.